

Els cristians alemanys i l'auge del nazisme (1)

Dv, 22/02/2019 per Guillem Correa

[Ventijol suau](#)

Ser cristià i ser feixista és incompatible. Ho ensenya la Bíblia i ens ho recorda la història de l'Església de l'Europa del segle XX. El primer, ser cristià, impossibilita el segon, ser feixista.

Semblava que la resposta estava clara i assentada entre nosaltres.

Tanmateix, la pregunta torna a ser rellevant. Per què una part d'Europa, inclosa Espanya, es planteja avui tornar als valors feixistes? Quin paper va jugar l'Església Luterana i l'Església Catòlica que va fer possible que a Alemanya, Itàlia, Portugal i Espanya acabés imposant-se el feixisme? Per què una part de la cristiandat es va deixar entabanar pel feixisme? Estem repetint la mateixa història sabedors de les conseqüències nefastes que ha tingut per al testimoni de la fe cristiana?

Avui els hereus del feixisme, en les seves diverses versions, no els podem identificar per les seves sigles, perquè acostumen a fugir de ser etiquetats com a feixistes, sinó per les causes que defensen, per les persones a qui ataquen i pels mètodes que utilitzen per assolir els seus objectius.

El 31 de gener de 1933, al migdia, Adolf Hitler va ser elegit democràticament canceller d'Alemanya. El sorgiment del feixisme i del franquisme ja havia fet el seu efecte i estralls a l'Església Catòlica.

El naixement del nazisme també va tenir el seu impacte negatiu: Va provocar que dins de l'Església Luterana sorgís un moviment que es va autodenominar "els Cristians Alemanys".

Aquest grup de pretesos cristians volia aixecar un cristianisme "fort" davant dels depravats ensenyaments "bolxevics" i el desordre regnant. Per aconseguir-ho van creure oportú desenvolupar una agressiva difusió de les seves idees i atacar, sense contemplacions, a qui s'hi oposés. Amb les seves iniciatives van causar una creixent divisió interna al si de l'Església Luterana.

La qüestió jueva va ser, como no podia ser d'una altra manera, un element determinant en el desenvolupament, influència i declivi d'aquest moviment.

En aquesta qüestió la política oficial nazi, coneguda com "Paràgraf Ari", va portar els anomenats "Cristians Alemanys" a proposar que els jueus alemanys que s'havien batejat com a cristians haurien de formar "la seva pròpia església" per distingir-la de la "veritable església ària". La conclusió semblava lògica: dues ètnies, dues esglésies. I la segona conseqüència també semblava lògica: no tots els cristians som iguals.

Eren, o són, acceptables aquestes conclusions?

El debat teològic sobre aquest punt no era una qüestió menor. Podia l'Església

discriminar els seus membres per raons ètniques? Perquè si l'Església arribava a la conclusió que podia fer-ho res no impedia que l'Estat també ho fes. I encara més, legitimava que l'Estat ho fes i que ho fes amb el consentiment de l'Església.

Però la pregunta de fons no era si l'Església podia discriminar els seus membres per raons ètniques. La veritable qüestió, d'ahir i d'avui, a la què calia contestar, era: què significava ser l'Església de Jesucrist davant de l'acció de l'estat.

El teòleg luterà Dietrich Bonhoeffer, a qui citarem en més d'una ocasió en aquesta sèrie d'articles, va buscar la resposta a la pregunta anterior en un minuciós estudi del capítol 13 del llibre de Romans del Nou Testament.

La seva intenció fou advertir l'Església del perill que corria si s'allunyava dels camins bíblics. Malgrat els seus intents no va aconseguir convèncer als qui s'hi van oposar.

La Bíblia i la història van ratificar els seus ensenyaments.

Dues van ser les seves principals conclusions.

Primera, la funció de l'Església és ajudar l'estat a ser estat. Cito literalment, per aconseguir aquest propòsit l'Església ha de "preguntar de continu a l'estat si la seva acció es pot justificar com a acte legítim de l'estat, és a dir, que condueix a la llei i a l'ordre, i no a la maldat a al desordre". I més endavant afegeix que si l'estat crea "una llei i un ordre excessius ... desenvolupa el seu poder fins a tal punt que priva a la predicació i a la fe cristiana ... dels seus drets".

Davant dels "cristians alemanys", que van acceptar amb entusiasme la discriminació per raons ètniques per mantenir l' "ordre" a l'estat, Bonhoeffer exposa la força de l'argument bíblic segons el qual el que valida l'acció de l'estat és la seva legitimació i no la seva capacitat de poder.

La Segona conclusió, per a aquest teòleg, és que "l'església té una obligació incondicional envers les víctimes de qualsevol ordre de la societat".

Per què si avui ho veiem tan clar no ho van veure de la mateixa manera els "cristians alemanys"? Segurament es van deixar arrossegar més per l'atmosfera política del seu temps que pels ensenyaments bíblics i teològics que dels mateixos es deriven. Tractant de ser més bíblics que ningú van ser els menys fidels a la paraula de Déu i les conseqüències dels seus errors encara avui omplen de vergonya l'Església de Déu.

Avui a Europa i a Espanya pocs són els qui aixequen la seva bandera d'intransigència i les seves crides a l'ordre sota la consigna antijueva però els al·legats plens d'intolerància contra altres col·lectius humans segueixen les emprems del que van ser els "cristians alemanys".

Per exemple, no correspon a l'Església determinar quina ha de ser la política de l'Estat sobre la immigració però sí ens correspon recordar-nos a nosaltres mateixos el que diu la paraula de Déu per evitar caure en el parany en què van caure, o es van deixar caure, "els cristians alemanys" ni donar peu a l'excusa "ningú no ens ho va ensenyar".

La Bíblia diu i ensenya: "No explotis ni oprimeixis l'immigrant, que també vosaltres

vau ser immigrants al país d'Egipte." Èxode 22, 20.